

MAPPA POLSKI

ZA PANOWANIA
STANISŁAWA AUGUSTA

w roku 1772.

wydana

nakładem S. Orgelbranda

w Warszawie

roku 1849.

Protestanci dla Rzeczypospolitej

wiepodlega

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

JAN ŁASKI (Joannes a Lasco, Jan z Łaska, Lascius) herbu Korab

(ur. w 1499 w Łasku, - zm. 8 stycznia 1560 w Pińczowie). Najwybitniejszy polski działacz reformacyjny, humanista, pisarz, tłumacz i dyplomata. Sekretarz króla Zygmunta I Starego od 1521. Organizator zborów ewangelickich w Anglii i wschodniej Fryzji, twórca Kościoła kalwińskiego w Polsce. Bratanek prymasa Polski Jana Łaskiego (Starszego). Jedyne polski działacz Reformacji o znaczeniu europejskim. Członek zespołu tłumaczy „*Biblii brzeskiej*”. Zasłużony dla rozwoju polskiego języka literackiego i piśmiennictwa oraz dla rozwoju polskiego humanizmu i tradycji demokratycznych.

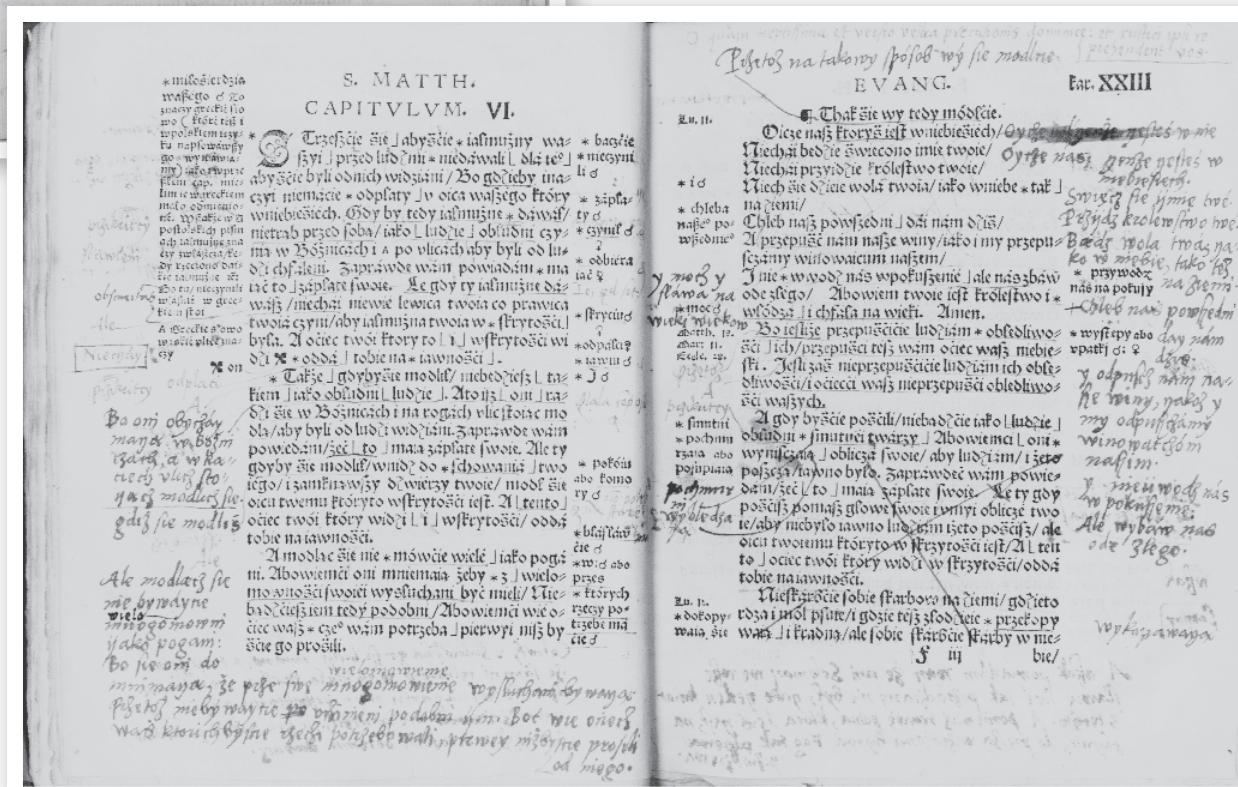
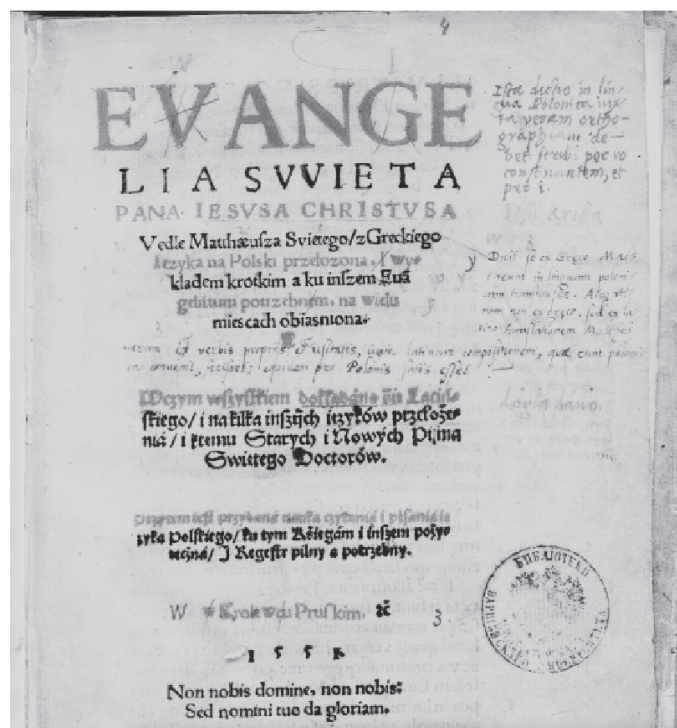
Mikołaj Rej (Rey) z Nagłowic herbu Oksza

(ur. 4 lutego 1505 w Żurawnie pod Haliczem, - zm. między 8 września a 5 października 1569 w Okszy). Ojciec literatury polskiej i twórca polskiego języka literackiego. Poeta i prozaik renesansowy, tłumacz, teolog ewangelicki, dworzanin, wielokrotny poseł na Sejm I Rzeczypospolitej i uczestnik kilku synodów ewangelickich. Autor utworów: „*Krótką rozprawa między trzema osobami, Panem, Wójtem, a Plebanem, którzy i swe i innych ludzi przygody wyczytają, a także i zbytki i pożytki dzisiejszego świata*” (dialog), „*Kupiec, to jest Kształt a podobieństwo Sądu Bożego ostatecznego*” (dramat religijny), „*Żywot Józefa z pokolenia żydowskiego, syna Jakubowego, rozdzielony w rozmowach person, który w sobie wiele cnót i obyczajów zamyka*” (dramat), „*Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego, w którym jako we zwierciadle snadnie każdy swe sprawy oglądać może, zebrany i z filozofów i z różnych obyczajów świata tego*” (poemat), „*Świętych słów a spraw Pańskich, które tu sprawował Pan a Zbawiciel nasz na tym świecie jako prawy Bóg, będąc w człowieczeństwie swoim, Kronika albo Postylla, polskim językiem a prostym wykładem też dla prostaków krótkce uczyniona*” (zbiór kazań).

Jan Seklucjan (Jan z Siekluk, Seclucian, Seclucianus, Sekluczian, Sieklucki)

(ur. pomiędzy 1510 a 1515 w Sieklukach, - zm. 1578 w Królewcu). Edytor, nakładca, księgarz, działacz i pisarz religijny, tłumacz, teolog i pastor luteranski. Twórca i inicjator przedpłat na publikacje, w 1545 opublikował pierwszy polski katechizm, w 1547 wydał kancjonał „Pieśni duchowne a nabożne”, w 1556 „Postyllę Domową”, w 1554 pierwsze tłumaczenie Nowego Testamentu z greki na język polski, (wraz ze Stanisławem Murzynowskim). Autor dialogu „Student. Rozprawa krótka a prosta o niektórych ceremoniach a ustawach kościelnych”.

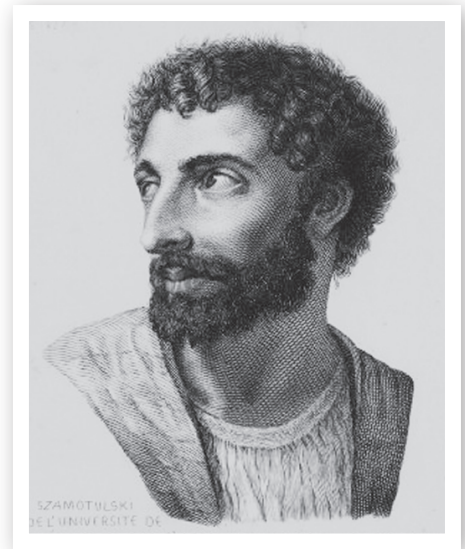

Stanisław Murzynowski (Stanisław Suszycki) herbu Ogończyk

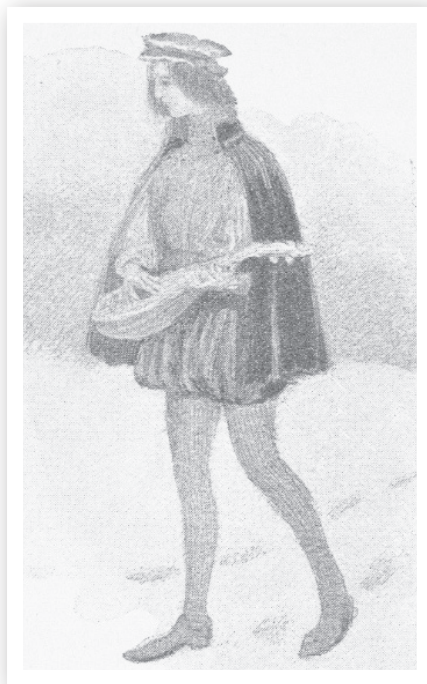
(ur. około 1528 w Suszycach, - zm. 1553 w Królewcu). Polski pisarz reformacyjny i tłumacz. Jako stypendysta Albrechta Hohenzollerna przetłumaczył Nowy Testament na język polski i w 1551 w królewskiej drukarni Jana Sekluczjana wydał dedykowaną królowi Zygmunтови Augustowi „Testamentu część pierwszą” (ewangelie Mateusza, Marka, Łukasza i Jana), w latach 1552 -1553 kolejne dwie części jako „Testament Nowy Zupełny”. Autor utworu „Ortografia polska, to jest nauka czytania i pisania” (1551) i tłumacz dzieła „Historija żalosa a straszliwa o Franciszku Spierze, który się dla bojaźni ludzkiej prawdy Pańskiej zaprzął” (1550).

Wacław z Szamotuł

(ur. po 1520, prawdopodobnie ok. 1526 w Szamotułach, - zm. ok. 1560 w Pińczowie). Kompozytor i poeta. Najwybitniejszy przedstawiciel renesansu w muzyce polskiej. Studiował prawdopodobnie na Akademii Krakowskiej. W latach 1545-47 był sekretarzem kasztelana trockiego H. Chodkiewicza. W 1547 powołano go na dwór królewski i do 1555 był śpiewakiem i kompozytorem kapeli królewskiej Zygmunta Augusta. Od 1555 działał na dworze kalwina Mikołaja Radziwiłła „Czarnego” na Litwie i tam oficjalnie ogłosił przynależność do wyznania ewangelickiego. Z jego zachowanego dorobku kompozytorskiego należy wymienić trzy motety z lat 1554-64: „*In Te Domine speravi*”, „*Ego sum pastor bonus*” i „*Nunc scio vere*” oraz siedem pieśni czterogłosowych, m.in. „*Już się zmierzcha*”.

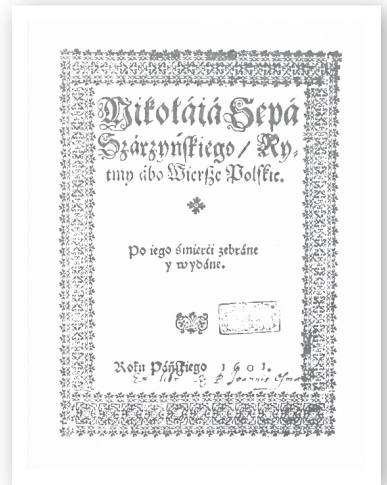

Mikołaj Sęp Szarzyński (Sarzyński) herbu Junosza

(ur. około 1550 w okolicy Lwowa, prawdopodobnie w Zimnej Wodzie lub Rudnie - zm. około 1581, prawdopodobnie w Wolicy). Polski poeta przełomu epok renesansu i baroku, piszący zarówno w języku polskim, jak i w łacińskim, tłumacz, jeden z najznakomitszych twórców literatury staropolskiej. Bywa zaliczany do prekursorów polskiego baroku i uważany jest za najwybitniejszego przedstawiciela nurtu metafizycznego w poezji polskiej tego okresu.

Autor liryków patriotycznych, refleksyjno-filozoficznych sonetów, pieśni, epitafiów i erotyków utrzymanych w duchu manieryzmu. Studiował we Lwowie, Wittenberdze i Lipsku. Pozostało po nim 78 wierszy, w tym 6 łacińskich i 72 polskie. Wydał je drukiem w 1601 jego brat, Jakub Sęp Szarzyński, jako „*Mikołaja Sępa Szarzyńskiego rytmy, albo wiersze polskie. Po jego śmierci zebrane i wydane. r. P. 1601.*”

Andrzej Frycz Modrzewski (właśc. Andrzej Piotr Modrzewski) herbu Jastrzębiec

(ur. 20 września 1503 w Wolborzu - zm. 1572 w Wolborzu). Polski pisarz polityczny okresu renesansu, sekretarz królewski. Studiował w Akademii Krakowskiej i Wittenberdze. Po święceniach kapłańskich pracował od około 1522 w kancelarii prymasa Jana Łaskiego. Był sekretarzem Zygmunta I Starego od 1547, a w latach 1553 - 1569 był wójtem Wolborza. Autor napisanego po łacinie dzieła „*De Republica emendanda*” („*O naprawie Rzeczypospolitej*” - 1551), w którym analizował ustrój I Rzeczypospolitej i domagał się uregulowania stanowiska Kościoła w Polsce, zrównania w prawach wszystkich ówczesnych grup społecznych, czyli szlachty, mieszczaństwa i chłopstwa, publicznego szkolnictwa i opieki nad ubogimi. Pozostawił także po sobie renesansowe mowy publiczne, np. „*Lascius, sive de poena homicidii*” („*Łaski, czyli o karze za mężobójstwo*” - 1543), gdzie atakował nierówność kary za zabójstwo i „*Oratio Philalethis peripatetici*” (1545) o prawie mieszczan do zakupu ziemi. W 1590 opublikowano jego rozprawy teologiczne „*Sylvae quatuor*” („*Sylwy cztery*”).

Anna Wazówna

(ur. 17 maja 1568 w Eskilstunie - zm. 26 lutego 1625 w Brodnicy). Siostra króla Zygmunta III Wazy, starosta brodnicki i golubski. Luteranka, będąca przez lata opoką brata, katolika. Miłośniczka i mecenas nauki. Jako zapalona botaniczka stworzyła jeden z piękniejszych ogrodów swoich czasów. Wspierała powstanie pierwszego polskiego zielnika, stworzonego przez Szymona Syreniusza, profesora Akademii Krakowskiej.

Mikołaj Radziwiłł „Rudy” herbu Trąby

(ur. w 1512 - zm. 27 kwietnia 1584 w Wilnie). Hetman wielki litewski, kanclerz wielki litewski, wojewoda trocki i wileński. Założyciel szkoły wyższej dla młodzieży protestanckiej w Birżach. Opiekun drukarni w Wilnie. Mecenas pisarza i publicysty Andrzeja Wolana. Jeden z najbardziej wyróżniających się polskich dowódców wojskowych epoki. Uczestnik wojny z Rosją 1534-1536 i wojen inflanckich od 1561. Zdobywca Wieliza w wojnie z Moskwą 1562. Zwycięzca w bitwach z Rosjanami, m.in. wraz z hetmanem Grzegorzem Chodkiewiczem w bitwie pod Czaśnikami 1564, pod Wenden 1678, pod Wielkimi Łukami 1580.

Józef Longin Sowiński herbu Krakowczyk

(ur. 15 marca 1777 - zm. 6 września 1831).

Generał brygady, dowódca obrony reduty nr 56 na Woli w Warszawie w 1831.

Uczestnik insurekcji kościuszkowskiej.

W latach 1799 – 1807 służył w armii pruskiej, aż do niewoli francuskiej po bitwie pod Frydlandem.

W 1811 wstąpił do Armii Księstwa Warszawskiego, gdzie w stopniu kapitana dowodził szwadronem w pułku artylerii konnej.

Członek Konfederacji Generalnej Królestwa Polskiego. Jako uczestnik wyprawy na Rosję w 1812 walczył pod Smoleńskiem i pod Borodino, gdzie został poważnie ranny i amputowano mu nogę.

Za kampanię moskiewską został odznaczony Orderem Virtuti Militari i francuską Legią Honorową.

W Królestwie Polskim został dyrektorem Arsenалу Budowniczego, a potem komendantem wojskowej Szkoły Aplikacyjnej.

W czasie powstania listopadowego w 1831 powołano go na stanowisko dyrektora wydziału artylerii Komisji Rządowej Wojny. Zginął, najprawdopodobniej zadźgany bagnetami, dowodząc obroną Woli.

Katarzyna Antonina Sowińska, z domu Schraeder, primo voto Jonasowa

(ur. 10 stycznia 1776 w Warszawie - zm. 9 czerwca 1860 w Warszawie).

Działaczka patriotyczna i charytatywna, żona generała Józefa Longina Sowińskiego.

Od 1809 członkini Rady Dozorczej Dam, instytucji nadzorującej szkoły i pensje żeńskie.

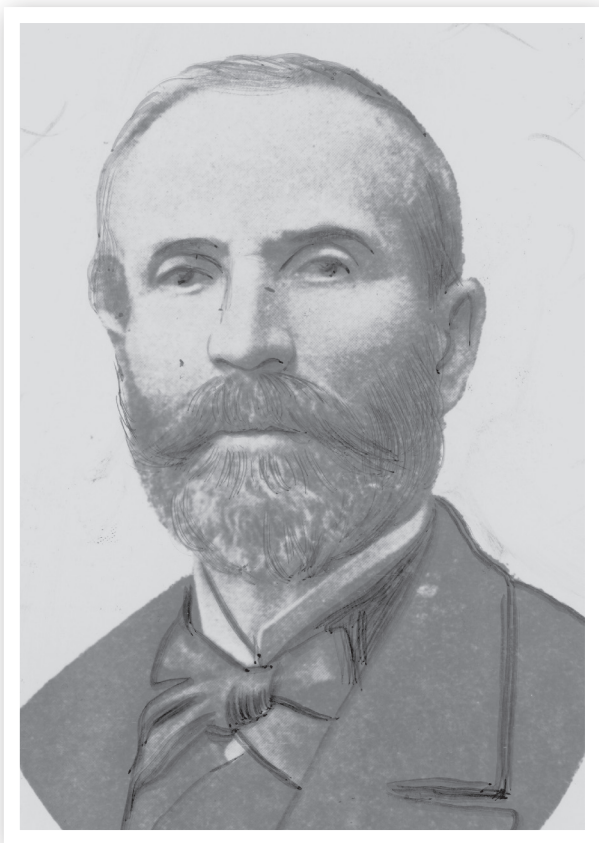
Po wybuchu powstania listopadowego współorganizatorka Związku (Towarzystwa) Dobroczynności Patriotycznej po Domach. Wzywała kobiety do pracy dobroczynnej, organizowania zbiórek na rzecz powstańców i czynnie opiekowała się rannymi lub rodzinami poległych.

W 1831 udostępniła na lazaret własne mieszkanie. Aktywna po upadku powstania była represjonowana przez władze carskie. Aresztowana 1835 dwa lata spędziła przymusowo w więzieniu lub klasztorach. Zmarła na ulicy, niosąc pomoc ubogiej kobiecie.

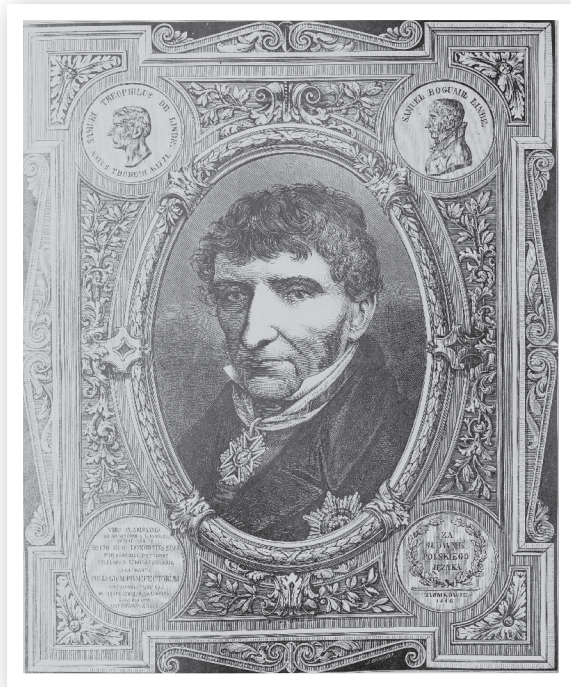

Konstanty Julian Ordon

(ur. 15 października 1810 w Warszawie - zm. 4 maja 1887 we Florencji). Oficer wojska polskiego, powstaniec listopadowy, należący do konspiratorów – inicjatorów Nocy Listopadowej. Uczestnik bitw pod Olszynką Grochowską, Dębem Wielkim i Ostrołęką. Dowódca artylerii w reducie nr 54, wysadzonej w powietrze 6 września 1831, co zostało opisane w wierszu Adama Mickiewicza „*Reduta Ordona*”. Ordon przeżył i po powstaniu mieszkał w Dreźnie i Szkocji, a w Londynie wstąpił do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. W 1848 wstąpił do Legii Lombardzkiej, a potem do armii sardyńskiej. Od 1856 mieszkał w Paryżu, gdzie od 1858 pracował jako profesor języków nowożytnych w Kolegium Rządowym w Meaux. Od 1860 walczył najpierw w oddziałach Giuseppe Garibaldi, a potem do śmierci pozostał w armii włoskiej. Odznaczony Srebrnym Krzyżem Virtuti Militari.

Samuel Bogumił Gottlieb Teofil Linde

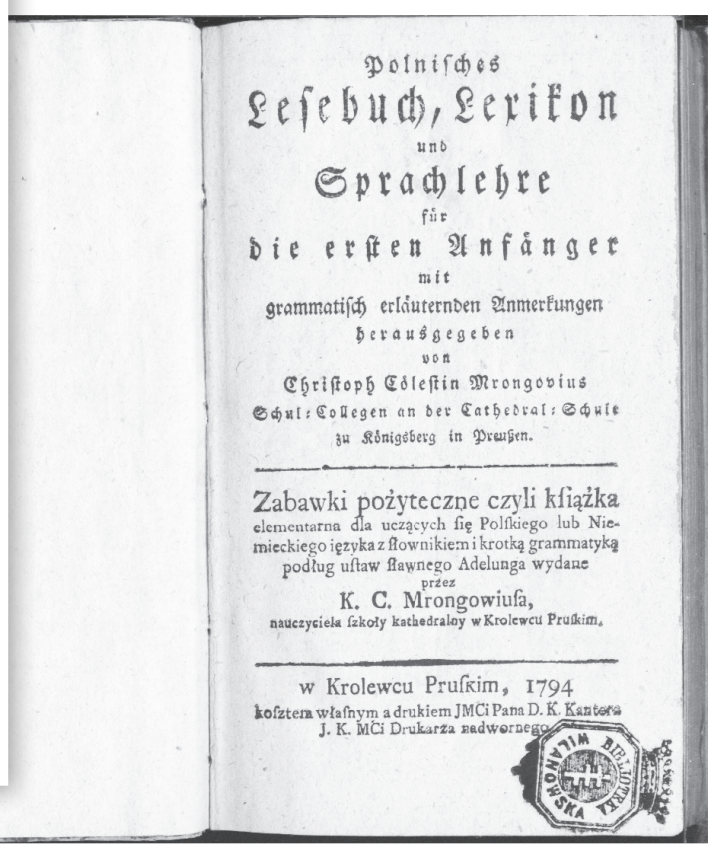
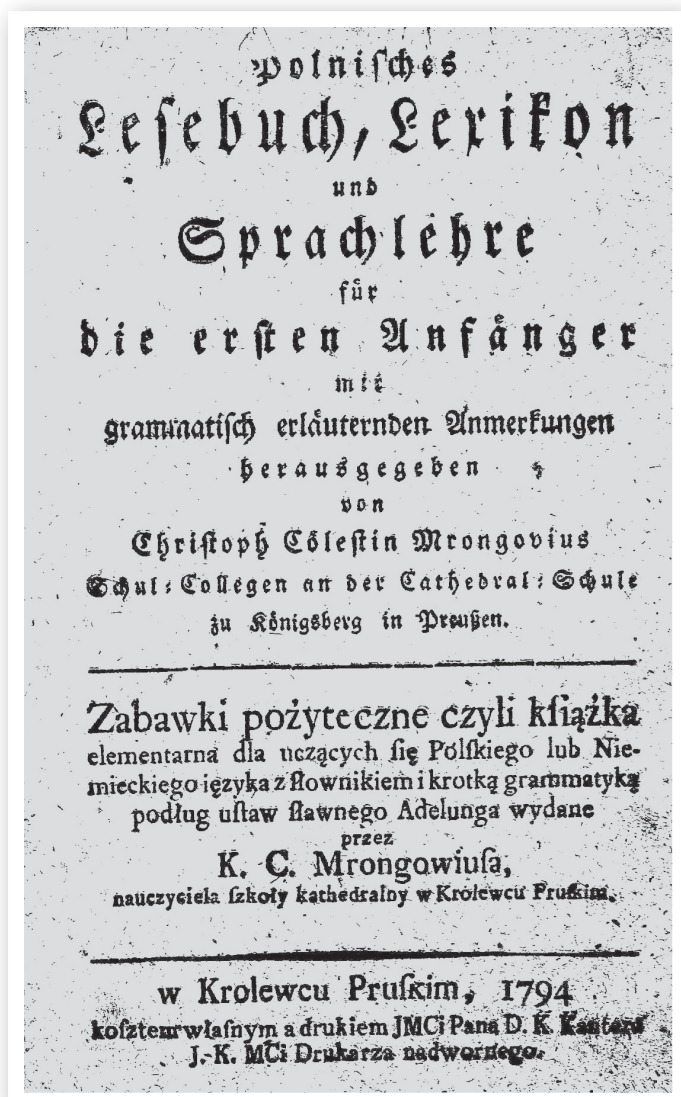
(ur. 11 lub 24 kwietnia 1771 w Toruniu - zm. 8 sierpnia 1847 w Warszawie). Autor „*Słownika języka polskiego*” (1807 – 1815), językoznawca, leksykograf, tłumacz, bibliograf, pedagog i bibliotekarz, członek Izby Edukacyjnej Księstwa Warszawskiego w 1808 członek i Rady Ogólnej Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w 1830 roku. Student teologii i filologii, a potem lektor języka i literatury polskiej na Uniwersytecie w Lipsku. Tłumacz na język niemiecki utworów „*Powrót posła*” i „*Biblia targowicka*” Juliana Ursyna Niemcewicza oraz „*O powstaniu i upadku Konstytucji 3 maja 1791*” Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego i Franciszka Ksawerego Dmochowskiego. Od 1800 członek Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk. Członek różnych władz oświatowych w czasach Księstwa Warszawskiego. Deputowany na sejm lat 1818 i 1820.

Krzysztof Celestyn Mrongowiusz (Mrąga, Mrongowius)

(ur. 19 lipca 1764 w Olsztynku - zm. 3 czerwca 1855 w Gdańsku). Duchowny ewangelicki, pisarz religijny, pedagog w Królewcu i Gdańsku, filozof, językoznawca, tłumacz, wydawca. Badacz folkloru Kaszubów. Członek Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie.

Dążył do wprowadzenia języka polskiego w szkołach średnich i na uczelniach w Prusach. Domagał się swobód językowych i zaprzestania germanizacji.

Mowa polska jest piękniejsza i cudowniejsza niż język francuski i niemiecki, więc się jej poczciwy człowiek wstydić nie powinien i owszem pilnie jej uczyć, o nią dbać i o utrzymanie jej jak o wielki skarb starać powinien.

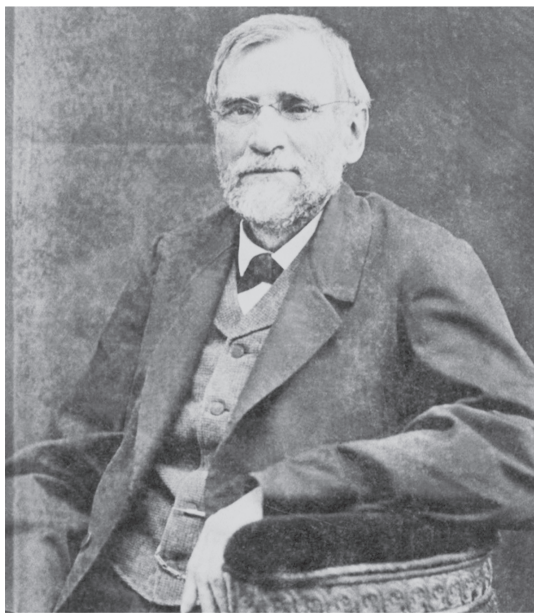

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Oskar Kolberg (właściwie Henryk Oskar Kolberg)

(ur. 22 lutego 1814 w Przysusze - zm. 3 czerwca 1890 w Krakowie). Etnograf, folklorysta i kompozytor. Opracował ponad 1000 haseł z dziedziny muzyki i muzykologii do „Encyklopedii Powszechnej” Samuela Orgelbranda. Autor wielotomowego dzieła etnograficznego „Lud. Jego zwyczaje, sposób życia, mowa, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce”. Członek Krakowskiego Towarzystwa Nauk i Akademii Umiejętności. Autor pieśni, kompozycji fortepianowych i utworów scenicznych.

C. E. Wedel i E. Wedel i Syn – zakłady cukiernicze

Karol Ernest Wedel

(ur. 7 lutego 1813 w Neuenkirchen – zm. 17 czerwca 1902 w Warszawie). Warszawski przemysłowiec, twórca zakładów cukierniczych C. E. Wedel.

Emil Albert Wedel

(ur. 15 czerwca 1841 w Berlinie– zm. 16 listopada 1919 w Warszawie). Warszawski przemysłowiec, kontynuator działań ojca w fabryce C. E. Wedel. Znacznie zmodernizował przedsiębiorstwo.

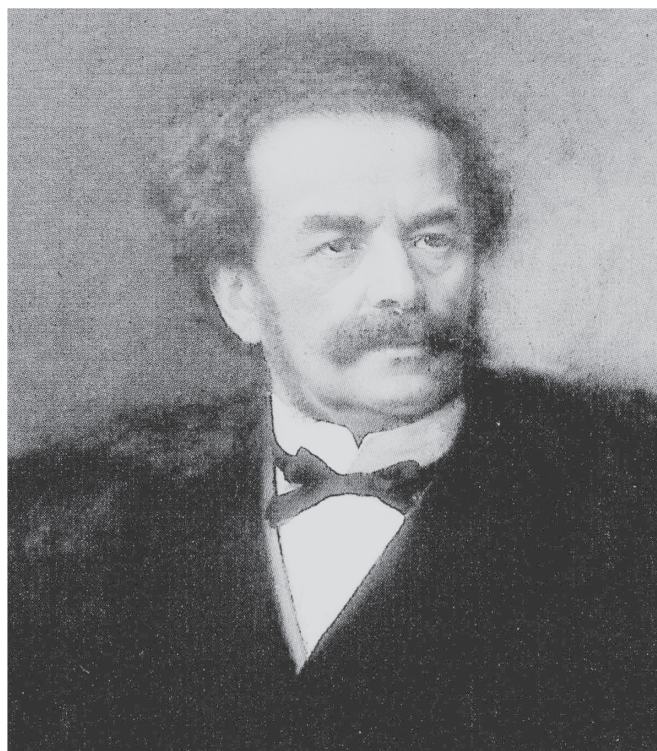
Jan Wedel

(ur. 4 lipca 1874 w Warszawie – zm. 31 marca 1960 w Warszawie). Chemik i przemysłowiec warszawski, kontynuator tradycji rodzinnej firmy. Za osiągnięcia w rozwoju przemysłu odznaczony Orderem Polonia Restituta.

Bank Handlowy – przedsiębiorstwo finansowe

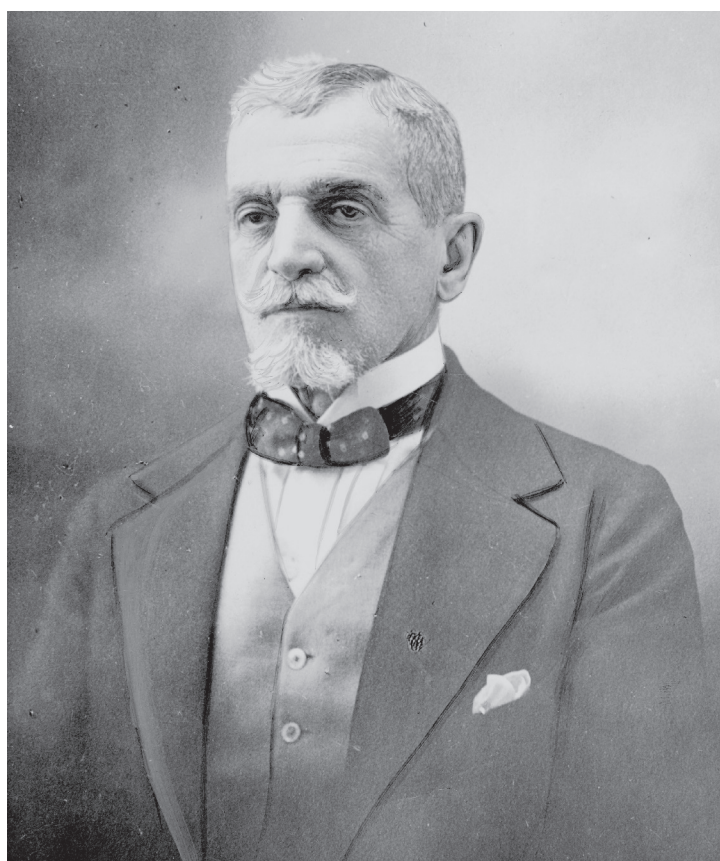
Leopold Stanisław Kronenberg

(ur. 24 marca 1812 w Warszawie
- zm. 5 kwietnia 1878 w Nicei).
Bankier, inwestor i finansista, jeden z przywódców
„białych” przed powstaniem styczniowym.
Założyciel fabryki tytoniu, domu bankowego
Leopold Kronenberg i Banku Handlowego
w Warszawie. Inicjator powstania
Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Cukru.
Wydawca „Gazety Codziennej”.
Założyciel Szkoły Handlowej w Warszawie.

Leopold Julian Kronenberg herbu Strugi

(ur. 27 lipca 1849 w Warszawie
- zm. 23 lutego 1937 w Brzeziu).
Finansista, bankier i działacz gospodarczy.
Prezes Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej.
Jeden z fundatorów, a później prezes zarządu
Filharmonii Warszawskiej.
Wspierał utworzenie Instytutu Politechnicznego
oraz budowę pomnika Adama Mickiewicza.

Gebethner i Wolff

Gustaw Adolf Gebethner

(ur. 3 stycznia 1831 – zm. 18 września 1901).

August Robert Wolff

(ur. 10 stycznia 1833 – zm. 20 sierpnia 1910).

Założyciele najważniejszego w Warszawie wydawnictwa „Gebethner i Wolff”. Jego dewizą była promocja polskich twórców. Firma wydawała książki dla dzieci, encyklopedie, podręczniki szkolne, albumy i nuty.

Haberbusch, Schiele i Klawe - browar

Błażej Haberbusch

(ur. 7 listopada 1806 w Dangendorf – zm. 27 lutego 1878 w Warszawie)

Konstanty Edward Schiele

(ur. 22 kwietnia 1817 w Warszawie – zm. 26 grudnia 1886 w Warszawie)

Jan Henryk Klawe

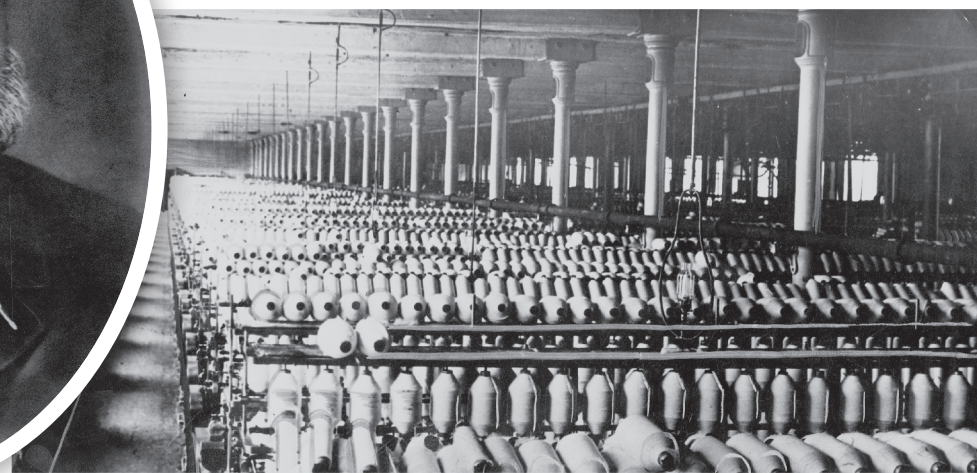
(ur. 1792 w Baniach

– zm. 14 września 1874 w Warszawie)
Założyciele browaru Haberbusch, Schiele i Klawe. Synowie Błażeja Haberbuscha i Konstantego Schiele po przejęciu zakładu rozbudowali i unowocześnili browar, a w 1898 r. utworzyli Towarzystwo Akcyjne Browaru Parowego i Fabryki Sztucznego Lodu pod firmą Haberbusch i Schiele przy Krochmalnej 59.

Karol Wilhelm Scheibler

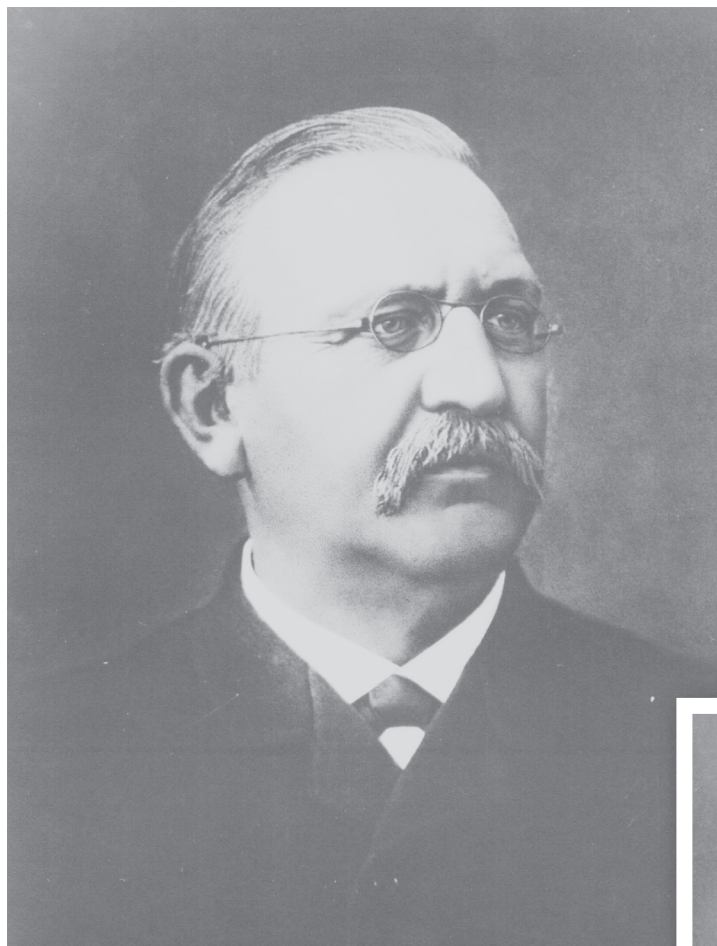
(ur. 1 września 1820 w Montjoie w Nadrenii - zm. 13 kwietnia 1881 w Łodzi). Twórca wielkiego imperium przemysłowego i filantrop. Największy z przemysłowców na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX wieku. Jako lider w przemyśle bawełnianym w Królestwie Polskim zapewnił Łodzi czołowe miejsce w Europie w dziedzinie przemysłu włókienniczego. Wspierał budowę i działalność szpitali, szkół, kościołów i łożył na wszelakie akcje charytatywne.

Karol Wilhelm Scheibler jr.

(ur. 8 marca 1862 w Łodzi – zm. 29 maja 1935 w Lućmierzu). Przemysłowiec, działacz gospodarczy i społeczny. Z jego inicjatywy ustanowione zostało pierwsze na ziemiach polskich stanowisko dyrektora do spraw robotniczych. Prezes Automobilklubu Łódzkiego.

Ludwik Grohman

(ur. 28 sierpnia 1826 w Warszawie
- zm. 1 lutego 1889 w Łodzi).

Fabrykant i przemysłowiec. Założyciel pierwszej
fabrycznej straży ogniowej w swojej fabryce
i Łódzkiej Straży Ogniowej Ochotniczej.

W latach 1876–1888 jej prezes i komendant.

Współzałożyciel Banku Handlowego w Łodzi,
współzałożyciel Towarzystwa Kredytowego
Miejskiego w Łodzi, Łódzkiego Chrześcijań-
skiego Towarzystwa Dobroczynności.

Alfred Grohman

(ur. 24 maja 1877 w Łodzi – zm. 13 marca 1934).

Chemik, przemysłowiec, komendant łódzkiej
straży pożarnej. W 1920 wstąpił do wojska
i uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej,
oddając do dyspozycji władz całą łódzką straż.
Odnaczony Orderem Polonia Restituta.

Artur Franciszek Michał Oppman, pseudonim „Or-Ot”

(ur. 14 sierpnia 1867 w Warszawie - zm. 4 listopada 1931 w Warszawie). Poeta okresu Młodej Polski, publicysta, varsavianista, w latach 1901–1905 redaktor tygodnika „Wędrowiec”, w latach 1918–1920 redaktor „Tygodnika Ilustrowanego”. Był członkiem Straży Piśmiennictwa Polskiego i członkiem honorowym Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy Polskich. W 1920 zaciągnął się do piechoty w randze szeregowca. W 1922 został zweryfikowany w stopniu majora. Redaktor naczelny „Żołnierza polskiego”. Pochodził z niemieckiej rodziny, osiadłej w Polsce za Augusta II Mocnego. Jego dziadek walczył w powstaniu listopadowym, a ojciec, fabrykant, w styczniowym. Uczęszczał do Szkoły Handlowej im. Leopolda Kronenberga. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pisał wiersze opiewające Warszawę i jej historię, utwory dla dzieci, redagował kalendarze i almanachy.

Jan Lorentowicz:

*Odszedł w zaświaty poeta,
który w ciągu czterdziestu kilku
lat swego życia twórczego miał
jedną tylko namiętność:
bezbarnicze ukochanie Ojczyzny.*

Stefan Żeromski (Maurycy Zych, Józef Katerla· Stefan Iksmoreż) herbu Jelita

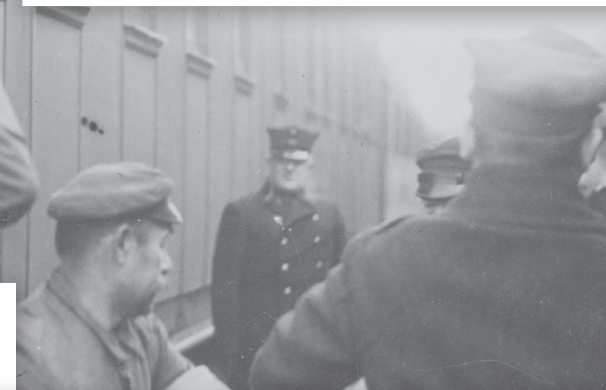
(ur. 14 października 1864
w Strawczynie
- zm. 20 listopada 1925
w Warszawie).

Prozaik, publicysta, dramaturg,
zwany „sumieniem polskiej
literatury” lub „sumieniem
narodu”. Pierwszy prezes pol-
skiego PEN Clubu. Działacz
demokratyczny i socjalistyczny,
założyciel Uniwersytetu Lu-
dowego, organizator kursów
dokształcających i tajnej szkoły.
Współtwórca Organizacji Na-
rodowej, działacz Naczelnego
Komitetu Zakopiańskiego,
Prezydent Rzeczypospolitej
Zakopiańskiej. Członek Obywa-
telskiego Komitetu Wykonaw-
czego Obrony Państwa. Pomy-
słodawca Akademii Literatury
i Straży Piśmiennictwa Polskie-
go. Autor powieści: „*Szyfowe
prace*” (1897), „*Ludzie bezdom-
ni*” (1900), „*Dzieje grzechu*”
(1908), „*Wierna rzeka*” (1912),
„*Przedwiośnie*” (1924) oraz
opowiadań, nowel i dramatów.

Józef Klemens Piłsudski herbu własnego

(ur. 5 grudnia 1867 w Zułowie - zm. 12 maja 1935 w Warszawie). Działacz społeczny i niepodległościowy, żołnierz, polityk, mąż stanu. Od 1892 członek Polskiej Partii Socjalistycznej. Twórca Organizacji Bojowej PPS, Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej. Kierownik Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, od 11 listopada 1918 naczelny wódz Armii Polskiej, w latach 1918–1922 Naczelnik Państwa, pierwszy marszałek Polski; dwukrotny premier Polski.

Maria de domo Kroplewska, primo voto Juszkiewiczowa, secundo voto Piłsudska

(ur. 1865 w Wilnie - zm. 17 sierpnia 1921 w Krakowie).
Nauczycielka, członkini Wielkiego Proletariatu, działaczka
Polskiej Partii Socjalistycznej. Pierwsza żona Józefa Piłsud-
skiego. Więziona w 1885 i 1900. Współorganizatorka łódzkiej
drukarni PPS.

Józef Beck

(ur. 4 października 1894 w Warszawie - zm. 5 czerwca
1944 w Stänesłti). Polityk, dyplomata, bliski współpracow-
nik Józefa Piłsudskiego, pułkownik dyplomowany artylerii
Wojska Polskiego. Członek Polskiej Organizacji Wojskowej
i żołnierz Legionów Polskich. Wicepremier, wiceminister
i minister spraw zagranicznych w latach 30. XX wieku
aż do wybuchu II wojny światowej. Autor pamiętników
„Ostatni raport”.

Eugeniusz Bodo (właściwie Bohdan Eugène Junod)

(ur. 28 grudnia 1899 w Genewie - zm. 7 października 1943 w Kotłasiu). Aktor filmowy, rewiowy i teatralny, reżyser, scenarzysta, tancerz, piosenkarz i producent filmowy. Współwłaściciel wytwórni filmowej B.W.B. oraz wytwórni „Urania-Film”. Właściciel kawiarni Café-Bodo. W 1939 wyjechał do Lwowa. W 1941 aresztowany przez NKWD, wywieziony do Moskwy i osadzony w więzieniu Butyrki. Skazany na 5 lat ciężkiego obozu wychowawczego jako element społecznie niebezpieczny. Wyrok odsiadywał w Butyrkach, Ufie i w łagrze w Kotłasiu, gdzie zmarł z wycieńczenia.

Karol Benda (właściwie Karol Spitzbarth)

(ur. 17 lutego 1893 w Warszawie - zm. 25 sierpnia 1942 w Warszawie). Aktor teatralny i filmowy, reżyser, dyrektor Teatru Miejskiego w Toruniu, dyrektor Zjednoczonych Teatrów Pomorskich, był założycielem toruńskiej Pomorskiej Opery Zjednoczonych Teatrów Toruń-Bydgoszcz-Grudziądz. Zmarł na serce na scenie biorąc udział w przedstawieniu komediowym „Kochanek to ja”.

Ignacy August Boerner, ps. Emil

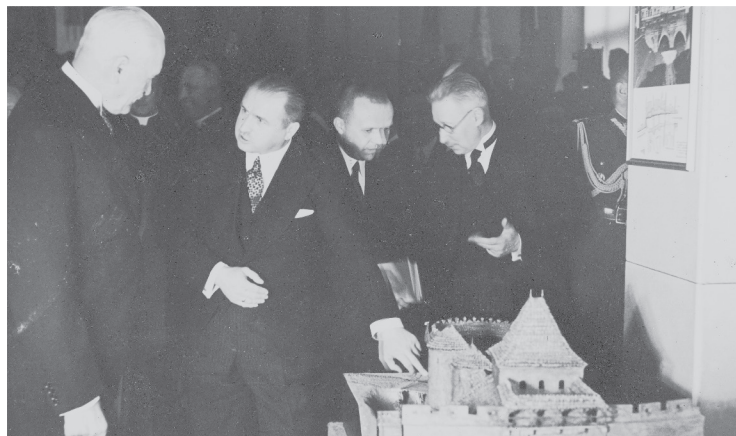
(ur. 11 sierpnia 1875 w Zduńskiej Woli - zm. 12 kwietnia 1933 w Warszawie). Inżynier mechanik, pułkownik dyplomowany Wojska Polskiego, działacz niepodległościowy, członek PPS, działacz Związku Walki Czynnej. Żołnierz Legionów Polskich. Komisarz Polskiej Organizacji Narodowej. Członek Polskiej Organizacji Wojskowej.

Bliski współpracownik Józefa Piłsudskiego, minister poczt i telegrafów w kilku rządach II RP. Inicjator, założyciel i pierwszy prezes Stowarzyszenia „Bratnia Pomoc Byłym Uczestnikom Walk o Niepodległość”.

Stanisław Lorentz

(ur. 28 kwietnia 1899 w Radomiu - zm. 15 marca 1991 w Warszawie). Historyk sztuki, muzeolog, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, w latach 1935–1982 dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, członek Polskiej Akademii Umiejętności i członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk. Ekspert UNESCO ds. ochrony zabytków. Inicjator i osoba szczególnie zaangażowana i zasłużona w sprawę odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

Stefan Bronisław Starzyński, ps. Lew

(ur. 19 sierpnia 1893 w Warszawie - zm. między 21 a 23 grudnia 1939, prawdopodobnie w Warszawie). Polityk, ekonomista, publicysta, żołnierz WP (major rezerwy), prezydent Warszawy (1934–1939), przewodniczący Komitetu Obywatelskiego w czasie obrony Warszawy w 1939. Uczestnik strajku szkolnego w 1905, kolporter „Robotnika”. Działacz Związku Młodzieży Postępowo-Niepodległościowej. Członek Związku Strzeleckiego i Polskiej Organizacji Narodowej. Żołnierz Legionów Polskich. Aresztowany przez Niemców w 1939 w warszawskim ratuszu, został prawdopodobnie rozstrzelany przez gestapo w grudniu 1939.

*Chciałem, by Warszawa była wielka.
Wierzyłem, że wielką będzie.
Ja i moi współpracownicy kreśliliśmy plany,
robiliśmy szkice wielkiej Warszawy przyszłości.*

Juliusz Bursche

(ur. 19 września 1862 w Kaliszu - zm. 20 lutego 1942 w Berlinie). Duchowny ewangelicki, doktor teologii, działacz niepodległościowy, głowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Królestwie Polskim i niepodległej Polsce. Polski męczennik II wojny światowej. Od studiów w Dorpacie członek korporacji akademickiej Konwent Polonia. Po zesłaniu w 1915 do Orenburga w głębi Rosji w 1918, powrócił do Polski i wszedł w skład Rady Stanu Królestwa Polskiego. Na konferencji pokojowej w Paryżu w 1918 przedłożył memoriał polskich duchownych ewangelickich w sprawie przyłączenia Śląska Cieszyńskiego i Górnego Śląska do Polski. Od 1920 superintendent Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, a po zmianie statutu Kościoła jego pierwszy biskup od 1937. W 1922 odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Nie skorzystał z możliwości ucieczki za granicę po napaści Niemiec na Polskę w 1939. Aresztowany, przetrzymywany i torturowany w Sachsenhausen, zmarł w więzieniu gestapo. Miejsce jego pochówku odnaleziono dopiero w 2017. Niemcy prześladowali w czasie II wojny światowej całą jego rodzinę. Kilku braci i syna także zabito lub zamęczono. Na aktach rodziny Bursche Himmler napisał: „Diese Familie ist auszurotten” (pol.: „Tę rodzinę trzeba wytępić”).

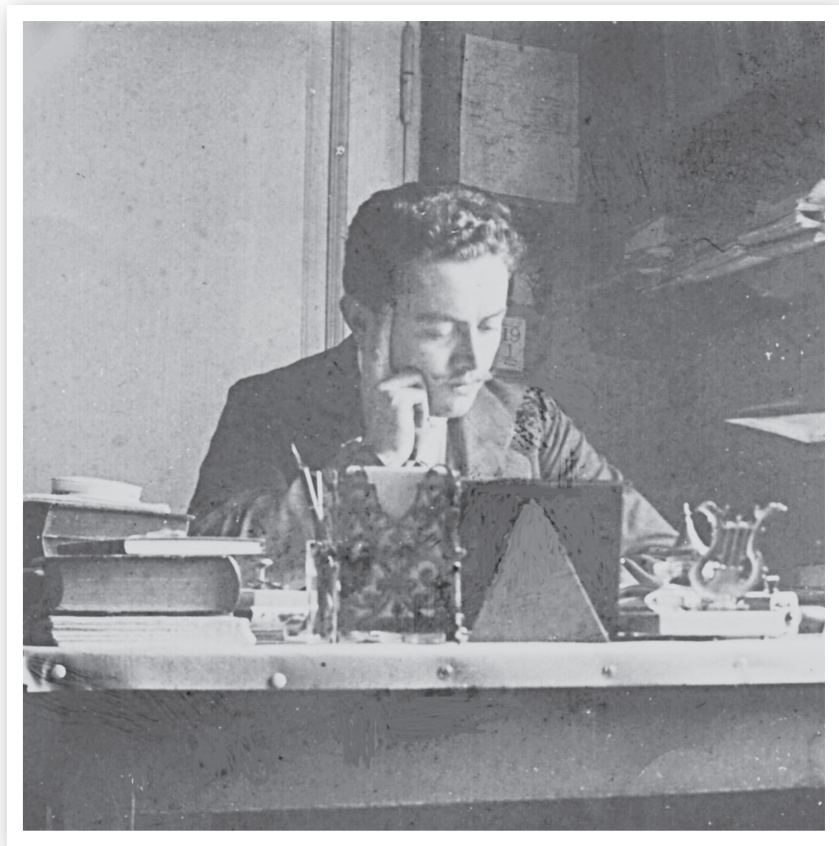

My, Polacy ewangelicy, którzy jesteśmy integralną częścią narodu polskiego – nas nie potrzeba nawet wzywać, abyśmy w dziejowej tej chwili złożyli ofiarę mienia i krwi na ołtarzu dobra Ojczyzny. Żadne ofiary nie będą nam zbyt wielkie, aby dać odpór mocy, która urągać śmie majestatowi Rzeczypospolitej.

(30 sierpnia 1939)

Aleksander Falzmann

(ur. 24 sierpnia 1887 – zm. 4 maja 1942 w Dachau). Ewangelicki duchowny. Polski męczennik II wojny światowej. Będąc administratorem parafii w Pułtuskach i Mławie w czasie I wojny światowej, po rozpoczęciu wysiedleń ewangelików przez władze carskie na wschód dobrowolnie udał się w 1915 z parafianami na wygnanie do Charkowa. Po wojnie objął parafię w Zgierzu. Opowiadał się za polskością kościoła luterńskiego w Polsce, za co został odznaczony w 1933 Złotym Krzyżem Zasługi. Aresztowany po agresji Niemiec na Polskę w 1939, przetrzymywany i torturowany w więzieniach w Łodzi na Sterlinga i na Radoszczy, ostatecznie został skierowany do Oranienburga i Dachau, gdzie po licznych torturach zmarł wieziony taczka do komory gazowej.

Gustaw Manitus

(ur. 7 lutego 1880 w Konstantynowie Łódzkim - zm. prawdopodobnie 28/29 stycznia 1940 w Poznaniu). Duchowny luterński, organizator polskiego życia ewangelickiego w Wielkopolsce i na Pomorzu, senior diecezji wielkopolskiej. Polski męczennik II wojny światowej. Współzałożyciel Koła Teologów Polskich na uniwersytecie w Dorpacie. Działacz na rzecz procesu polonizacji szkolnictwa w dwudziestoleciu międzywojennym w Polsce. W 1939 aresztowany przez gestapo wraz z innymi działaczami Polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu, osadzony w więzieniu, a potem Forcie VII i tam zamordowany przez pijanych strażników.

Jerzy Kahané

(ur. 27 maja 1901 w Warszawie - zm. 11 lipca 1941 w Pi-
rnie). Duchowny Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego
w Polsce, działacz polski na Górnym Śląsku i na Pomorzu,
redaktor „*Ewangelika Górnośląskiego*”. Polski męczennik
II wojny światowej.

Ochotnik w czasie wojny polsko-bolszewickiej w 1921.

Współzałożyciel Towarzystwa Ewangelików Polaków im.
ks. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza w Wolnym Mie-
ście Gdańsku.

W 1940 aresztowany przez Gestapo i osadzony w obozach
Stutthof i Sachsenhausen. Zamordowany wraz z transpor-
tem inwalidów w komorze gazowej.

Karol Kulisz

(ur. 12 czerwca 1873 w Dziegielowie - zm. 8 maja 1940 w Buchenwaldzie). Duchowny luterański, senior
Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, czołowy działacz neopietystycznego ruchu społecznościowego.
Polski męczennik II wojny światowej.

Działacz Towarzystwa Ewangelickiego Oświaty Ludowej w Cieszynie, Społeczności Chrześcijańskiej oraz
Koła Polaków Teologów Ewangelickich. W 1913 założyciel w Ligotce Kameralnej domu opieki dla starców
i ludzi niedołąnych „Betezda”. Wydawca i redaktor czasopism „Dla wszystkich” i „Słowo Żywota”. Inicja-
tor powstania Diakonu Eben-Ezer. W 1939 aresztowany przez gestapo za działalność narodową w ramach
Intelligenzaktion Schlesien. Zginął w obozie koncentracyjnym w Buchenwaldzie.

Franciszek Kleeberg

(ur. 1 lutego 1888 w Tarnopolu - zm. 5 kwietnia 1941 w Weisser Hirsch k. Drezna). Generał brygady Wojska Polskiego. Szef Sztabu II, a potem III Brygady Legionów. W czasie wojny polsko-bolszewickiej kolejno m. in.: szef Sztabu Dowództwa „Wschód”, szef Sekcji Organizacyjnej, szef Sztabu 1 Armii, szef Sztabu Grupy Operacyjnej gen. Kazimierza Raszewskiego. Od 1920 szef Sztabu Okręgu Generalnego „Poznań” w Poznaniu. W 1939 dowódca Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”. Zwycięzca bitew pod Jabłoniem i Milanowem nad Armią Czerwoną. Złożył broń jako ostatni polski generał. Zmarł na serce w niewoli, w szpitalu wojskowym w Weisser Hirsch.

Juliusz Karol Wilhelm Józef Rómmel vel Rummel

(ur. 3 czerwca 1881 w Grodnie - zm. 3 września 1967 w Warszawie). Generał dywizji Wojska Polskiego. Podczas I wojny światowej w armii rosyjskiej w tym od 1917 w II Korpusie Polskim. W Wojsku Polskim od 1918. Kolejno: dowódca Obozu Artylerii w Rembertowie, dowódca 8 Pułku Artylerii Polowej, dowódca II Brygady Artylerii Legionów, przemianowanej na I Brygadę Artylerii Legionów, dowódca 1 Dywizji Piechoty Legionów, dowódca 1 Dywizji Jazdy. Dowodził w bitwie pod Komarowem. W 1939 wyznaczony na stanowisko dowódcy Armii „Łódź”. Przed kapitulacją powołał w Warszawie wraz z gen. Michałem Tokarzewskim-Karaszewiczem Służbę Zwycięstwu Polski.

Józef Michał Hubert Unrug

(ur. 7 października 1884 w Brandenburg an der Havel jako Joseph Michael Hubert von Unruh - zm. 28 lutego 1973 w Lailly-en-Val). Wiceadmirał, dowódca Marynarki Wojennej i morski oficer pokładowy okrętów podwodnych. Podczas I wojny światowej dowódca okrętów podwodnych i flotylli okrętów podwodnych w Kaiserliche Marine. W polskiej Marynarce Wojennej od 1919. Od 1925 do 1939 dowódca Floty i Obszaru Nadmorskiego, a w kampanii wrześniowej Obrony Wybrzeża. Dostał się do niewoli. W oflagach rozmawiał z Niemcami tylko po polsku, przez tłumacza, chociaż pochodząc z arystokratycznej rodziny niemieckiej mówił lepiej po niemiecku niż po polsku. Zmarł w Domu Spokojnej Starości Polskiego Funduszu Humanitarnego.

Wiktor Thommée

(ur. 30 grudnia 1881 w Święcianach - zm. 13 listopada 1962 w Warszawie). Generał brygady Wojska Polskiego II Rzeczypospolitej. Do 1918 w wojsku rosyjskim. Od 1918 p.o. szefa sztabu Wojska Polskiego na Wschodzie, kwatermistrz, I oficer sztabu oraz p.o. szefa sztabu 4 Dywizji Strzelców Polskich. Potem kolejno m. in.: szef sztabu 10 Dywizji Piechoty, szef Oddziału III Sztabu Frontu Południowo-Zachodniego, Frontu Mazowieckiego i 1 Armii, dowódca 28 Pułku Strzelców Kaniowskich, a potem XIX i XX Brygady Piechoty. W 1939 dowódca Grupy Operacyjnej „Piotrków”, wchodzącej w skład Armii „Łódź”, potem przemianowanej na Grupę Operacyjną gen. Thommée. Kampanię wrześniową kończy jako dowódca obrony twierdzy Modlin i spędza wojnę w niewoli. Po powrocie do kraju żyje w nędzy, pozbawiony emerytury, dorabiając jako dozorca domu. Pobory i przedwojenne mieszkanie w Warszawie odzyskuje po osobistym wstawiennictwie marszałka Konstantego Rokossowskiego.

Ryszard Paszko vel Paszke

(ur. 1 czerwca 1878 w Stokach - zm. 1940 w Twerze). Duchowny luterański, biskup senior Wojska Polskiego II RP. W czasie studiów teologicznych na Uniwersytecie w Dorpacie przyjęty do korporacji akademickiej Konwent Polonia. Przez Niemców internowany za propagowanie patriotyzmu polskiego, a przez Rosjan za krzewienie polskości wśród młodzieży szkolnej pozbawiony stanowiska i prawa do pobytu w kilku powiatach guberni warszawskiej. Członek Polskiej Organizacji Wojskowej. Od 1919 naczelny kapelan wyznania ewangelickiego w Wojsku Polskim. W 1939, pomimo przeniesienia w stan spoczynku już w 1929, obejmuje dowództwo nad grupą żołnierzy, walczy i dostaje się do sowieckiej niewoli.

Więziony w Putywlu i Kozielsku, po wywiezieniu do Moskwy zamordowany w Twerze.

Leonard Kazimierz Skierski

(ur. 26 kwietnia 1866 w Stopnicy - zm. w kwietniu 1940 w Charkowie). Generał-major Armii Imperium Rosyjskiego i generał dywizji Wojska Polskiego. Organizator Stowarzyszenia Żołnierzy Polaków w 5 Korpusie armii rosyjskiej po rewolucji lutowej 1917 z zamiarem tworzenia IV Korpusu Polskiego w Rosji. Aresztowany przez bolszewików ucieka i walczy w szeregach „białych”. W 1919 przyjęty do Wojska Polskiego walczy w wojnie polsko-bolszewickiej. Dowodząc 4 Armią zdobywa Grodno. Aresztowany w 1939 na wschodzie, przetrzymywany był w Konrynie i Starobielsku i zamordowany w więzieniu NKWD w Charkowie.

Adolf Pilch ps. Góra, Dolina

(ur. 22 maja 1914 w Wiśle - zm. 26 stycznia 2000 w Londynie). Cichociemny, jeden z dowódców oddziałów Armii Krajowej. Przerzucony do Polski w 1943. Otrzymał przydział do Kedywu Okręgu AK „Czapla” (Białystok), a potem do Okręgu AK „Nów” (Nowogródek), walcząc pod pseudonimem „Góra”, m.in. w Puszczy Nalibockiej. Po prawie całkowitej likwidacji partyzantki polskiej przez partyzantkę sowiecką odbudował oddział z około 50 do około 800 osób, stoczył około 200 walk z Sowietami i wobec zbliżania się frontu przeprowadził 861 ludzi wraz z taborami aż na lewą stronę Wisły. Jako „Dolina”, w składzie Grupy Kampinos rozgromił batalion SS-RONA, stacjonujący we wsi Truskaw.

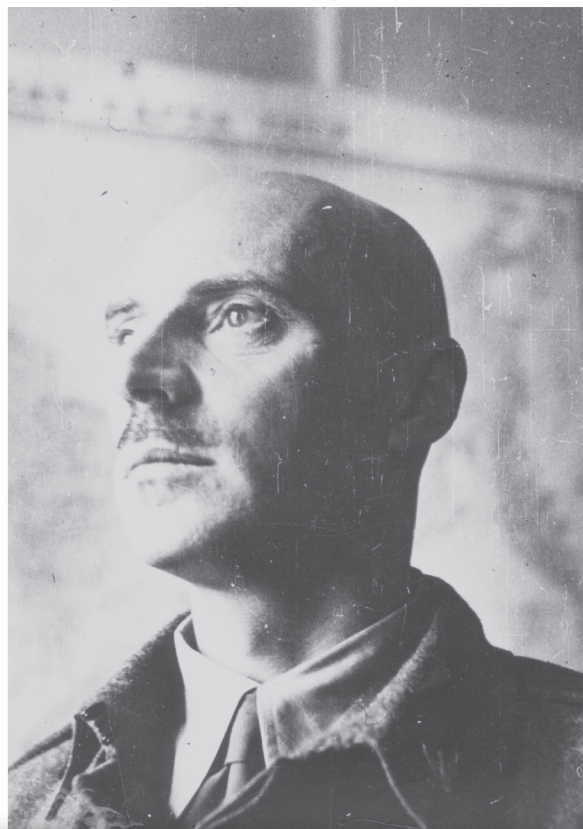
Anna Szalbot ps. Rachela

(ur. 1906 w Wiśle Malince – zm. 30 grudnia 1942 w Osieku k. Oświęcimia). Diakonisa i pielęgniarka, prowadząca stację matki i dziecka, drużynowa w harcerstwie. W czasie II wojny światowej członek Batalionów Chłopskich w grupie pomagającej więźniom w obozie koncentracyjnym Auschwitz. Łączniczka i kolporterka Komendy Głównej BCH, działając w Warszawie pod nazwiskiem Hela Wodecka, transportowała do Krakowa leki i zastrzyki dla więźniów obozu. Zginęła podczas robienia paczek, zastrzelona na progu domu przez Niemców, którzy potem spalili jej ciało w obozowym krematorium.

Władysław Albert Anders

(ur. 11 sierpnia 1892 w Błoniu - zm. 12 maja 1970 w Londynie). Generał dywizji Polskich Sił Zbrojnych, Naczelny Wódz Polskich Sił Zbrojnych w latach 1944–1945 i 1946–1954, następca prezydenta RP na uchodźstwie w latach 1950–1954, w 1954 mianowany przez władze emigracyjne generałem broni. Szef sztabu Armii Wielkopolskiej w powstaniu wielkopolskim 1919. W wojnie polsko-bolszewickiej 1920 dowódca 15 Pułku Ułanów Poznańskich. Członek Towarzystwa Hodowli Konia Arabskiego w Polsce. Przewodził reprezentacji polskiej, która podczas zawodów hippicznych o Puchar Narodów w Nicei zdobyła 4 pierwsze nagrody. W 1939 dostał się do sowieckiej niewoli i był przetrzymywany w więzieniach. Od 1941 twórca i dowódca Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR. Dowódca Armii Polskiej na Wschodzie (Irak, Palestyna) i 2 Korpusu Polskiego, którym dowodził w kampanii włoskiej (Bitwa o Monte Cassino; Bitwa o Ankonę). Przeciwnik wywołania powstania warszawskiego w 1944. Od 1949 do śmierci był przewodniczącym Głównej Komisji Skarbu Narodowego.

1 września 1939 roku małżeństwo Ludwik Kuźwa i jego żona Zofia, wraz z córką Zofią i synami: Ludwikiem, Zygmuntem, Eugeniuszem i Bertoldem tworzyło dużą, kochającą się rodzinę. Podzieliła ona los tak samo tragiczny, jak tysiące innych polskich rodzin.

Bertold Kuźwa ps. Bert

(ur. 11 października 1910 – zm. 23 grudnia 1943 w Warszawie). Podporucznik Armii Krajowej, dowódca 169 Plutonu w 4 Kompanii „Watra” Batalionu AK „Kiliński”. Wykładowca konspiracyjnej Szkoły Podchorążych. Student Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego. Na początku grudnia 1943 zatrzymany z kolegami przez żandarmerię niemiecką na Placu Zamkowym, więziony i torturowany na Pawiaku. Nie zdradziwszy nikogo został rozstrzelany. Kolegów zdołano wcześniej wykupić.

Eugeniusz Kuźwa ps. Hipek, Walter

(ur. 8 maja 1906 – zm. 4 grudnia 1949 w Miechowicach). Żołnierz Armii Krajowej. Po aresztowaniu brata Bertolda przejął w stopniu podporucznika dowództwo 169 Plutonu w 4 Kompanii „Watra” Batalionu AK „Kiliński”, plutonu nazywanego „*plutonem heretyków*” lub „*plutonem ewangelickim*”. W Powstaniu Warszawskim walczył na cmentarzu ewangelickim na Woli, potem w rejonie ulic Leszno, Wroniej i Okopowej i w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych na Starym Mieście. Przeszedł kanałami na Żoliborz i był dowódcą 1 Plutonu 2 Kompanii w Zgrupowaniu „Żubr”. Po wojnie trafił do Miechowic pracował jako wychowawca w Ewangelickim Domu Dziecka, w dawnych zakładach opiekuńczych „Ostoja Pokoju” Matki Ewy von Tiele-Winckler. Wielokrotnie wzywany na przesłuchania do Urzędu Bezpieczeństwa, zmarł na załamanie serca po kolejnym zwolnieniu z aresztu.

Zygmunt Kuźwa ps. Pleban

(ur. 27 lipca 1904 w Warce – zm. 30 września 1944 w Warszawie). Duchowny luterański. Działacz Towarzystwa Polaków Ewangelików i Związku (Towarzystwa) Polskiej Młodzieży Ewangelickiej. Jako proboszcz w Łomży w 1939 został przez Niemców pozbawiony możliwości wykonywania zawodu i przeniósł się z rodziną do Warszawy, gdzie podjął pracę w Elektrowni Miejskiej. Wraz z braćmi należał do Armii Krajowej, do tego samego oddziału. Dodatkowo brał udział w podziemnej, konspiracyjnej pracy kościelnej, m.in. w nielegalnej organizacji kościelnej „NAREW” (Narodowa Rada Ewangelicka), przygotowującej do pracy księży ewangelickich w ramach akcji Śląsk i Mazury. Kolportował prasę podziemną i prowadził zajęcia edukacyjne dla dzieci. Mieszkając obok cmentarza przyjmował transporty broni, którą ukrywał w cmentarnych grobowcach. W powstaniu dołączył do 4 Kompanii „Watra” i pełnił obowiązki sanitariusza, strażaka, przewodnika w kanałach i kapelana. Przeszedł kanałami na Żoliborz ze Starego Miasta i podczas osłaniania oddziałów wycofujących się z ulicy Gdańskiej został trafiony granatem. Po kilku godzinach zmarł.

Nazwiska trzech braci są wyryte na pamiątkowych tablicach w Kościele p.w. Świętego Antoniego przy ulicy Senatorskiej w Warszawie.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

Protestanci dla Rzeczypospolitej

Wystawa objęta honorowym patronatem:

Biskupa Diecezji Warszawskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP

Księdza Biskupa Jana Cieślara

Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi.

Kurator wystawy: Artur Michalski

Scenariusz wystawy i teksty: Anna Seemann-Majorek i Artur Michalski

Projekt graficzny wystawy: AnnArte i Ksero-Hydra

Projekt katalogu wystawy: Remigiusz Pękała i Bożena Bednarek-Tworkiewicz

Scenariusz i realizacja filmu reklamowego: Kasper Michalski

Muzycy: Zofia Kotkowska-Michalska (śpiew, kazoo) i Przemysław Kowalski (gitara)

Zdjęcia umieszczone w katalogu pochodzą ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego (autorzy niezna- ni, za wyjątkiem: Narcyz Witczak-Witaczyński na stronie 17, W. Wojucki na stronie 19, Snephot na stro- nie 19, Jan Binek na stronie 20, Władysław Miernicki na stronie 20, Foto-Film Laboratorium Fotograficzne, Wilno na stronie 25, Mirosław Rydlicki, Warszawa na stronie 26, Witold Pikiel na stronie 26 i 27, Foto-Ross, Łódź na stronie 28, Czesław Datka na stronie 31), z archiwum rodzinnego Zbigniewa Kuźwy (na stronie 33), ze zbiorów Muzeum „Domek Matki Ewy” (na stronie 33), ze zbiorów własnych EStoK (fot. Artur Michalski na stronie 32), z archiwum rodzinnego, zbiorów Diakonu Eben-Ezer i Władysławy Magiery (na stronie 30), ze zbiorów Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Toruniu (na stronie 24), ze zbiorów Parafii Ewangelicko- -Augsburskiej w Zgierzu (na stronie 23), ze zbiorów Archiwum Państwowego w Łodzi (na stronie 14), Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego (na stronie 3) oraz z domeny publicznej, udostępnione i pobrane na zasadach licencji Creative Commons (m. in. portret Leopolda Stanisława Kronenberga autorstwa Leopolda Horowitza, portret Anny Wazówny autorstwa Jacoba Heinricha Elbfa, portret Mikołaja Reja autor- stwa Jana Gwalberta Olszewskiego, domniemany wygląd Mikołaja Sępa Szarzyńskiego autorstwa Adama Krechowickiego z noweli „Tarlówna”, portret Józefa Longina Sowińskiego autorstwa Villaina, portret Jana Wedla autorstwa Stefana Norblina).

Autorzy dziękują za pomoc w pozyskiwaniu materiałów: ks. Doktorowi Marcinowi Undasowi oraz Edycie Klink-Orawskiej i Leszkowi Orawskiemu z Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Zgierzu, ks. Michałowi Walukiewiczowi z Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Toruniu, ks. Janowi Kurko z Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Bytomiu-Miechowicach, Władysławie Magierze, Alicji Kuźwie oraz Zbigniewowi Kuźwie, a za wsparcie i pomoc w działaniach organizacyjnych i promocyjnych Rzecznik Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP Agnieszce Godfrejów-Tarnogórskiej, Januszowi Michalukowi, Eugeniuszowi Ozdobie, Tomaszowi Grzywaczewskiemu, Andrzejowi Sicińskiemu, ks. Adamowi Malinie, ks. Marcinowi Orawskiemu, dr. hab. Adamowi Dziurokowi, Bartoszowi Kaczmarkowi, Małgorzacie Cebulskiej, Witoldowi Gerliczowi, Łukaszowi Mastalerzowi i Arkadiuszowi Woźniakowi.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Organizator:

EStoK

ewangelickie stowarzyszenie kultury

Honorowy patronat:

DIECEZJA WARSZAWSKA
KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO w RP

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Instytucje wspierające:

Luteranie.pl

INSTYTUT EUROPEJSKI
W ŁODZI

NARODOWE
ARCHIWUM
CYFROWE

Patronat medialny:

CZASY PISMO

koncept
magazyn akademicki

rynek **Łódzki**
ŁÓDZ MARKET

WIARA I MUNDUR

**ZNAKI
CZASU**

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Dofinansowano ze środków
Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017-2021 w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa”